

Krylov, E. I., Vlasova, V. M., and Zhuravkova, I. V. *Analiz efektivnosti investitsionnoy i innovatsionnoy deiatelnosti predpriiatiia* [Analysis of the efficiency of investment and innovation enterprise]. Moscow: Finansy i statistika, 2003.

Koiuda, V. O., and Lysenko, L. A. *Innovatsiina diialnist pidpriemstva ta otsinka ii efektyvnosti* [Innovation Enterprise and evaluation of its effectiveness]. Kharkiv: FOP Pavlenko O. H.; INZhEK, 2011.

Kostina, O. M. "Systema antykrizovoi stiičnosti promyslovykh pidpriemstv" [Crisis management system stability industry]. *Suchasni tendentsii ta aktualni pytannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku pidpriemstv*. Kharkiv: KhNUBA, 2013.

Lihonenko, L. O. *Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychnyi instrumentarii* [Crisis management: theoretical and methodological principles and practical tools]. Kyiv: KNTU, 2001.

Pushkar, A. I., Trided, A. N., and Kolos, A. A. *Antykrizisnoe upravlenie: modeli, strategii, mekhanizmy* [Crisis management: models, strategies and mechanisms]. Kharkov: Model vselennoy, 2001.

Prokhorov, Yu. V. "Analiz srovenennykh metodov i modely diagnostiki krizisnykh sostoianyi predpriiaty mashinostroeniia"

[Analysis of modern diagnostic methods and models of crisis conditions of mechanical engineering]. *Biznes Inform*, no. 2 (2008): 52-57.

Raevneva, E. V., and Baytsim, V. F. "Nekotorye podkhody k analizu krizisnykh iavleniy na predpriatii" [Some approaches to the analysis of the crisis in the enterprise]. *Vestnik KhGU*, no. 1(13) (2000): 89-93.

Shablista, L. "Tendentsii zbytkovosti promyslovykh pidpriemstv ta chynnyky, shcho ii zumovliuiut" [Trends loss industry and the factors that cause it]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12 (2006): 38-48.

Shershnyova, Z. Ie., and Oborska, S. V. *Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom* [Crisis management]. Kyiv: KNEU, 2004.

Terletska, Yu. O. "Antykrizova diahnozyka pidpriemstva: metody, sposoby ta umovy zastosuvannia" [Anti-crisis diagnostics company: techniques, methods and conditions of use]. *Visnyk Donetskoho universytetu*, vol. 2, no. 1 (2006): 504-509.

Trydid, O. M., and Orekhova, K. V. *Bahatokryterialna klasyfikatsiina sistema faktoriv dynamiky finansovoi stiičnosti pidpriemstva* [Multicriteria classification system dynamics factors of enterprise financial stability]. X., 2005.

УДК 658:005336.3

ПІДХІД ДО ТРАКТУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА З ПОЗИЦІЙ ЯКОСТІ

СТРОКОВИЧ Г. В.

УДК 658:005336.3

Строкович Г. В. Підхід до трактування розвитку підприємства з позицій якості

В умовах інтеграції України у світовий економічний простір важливим для вітчизняних підприємств є вдосконалення їх розвитку. Але це неможливо без якісного функціонування підприємства. Тому актуальним є вирішення питання щодо вдосконалення підходів стосовно трактування розвитку підприємства в сучасних економічних умовах. Метою статті є проведення семантичного аналізу терміна «розвиток», визначення особливостей розвитку сучасних підприємств та взаємозв'язку розвитку та якості. У статті здійснено аналітичний огляд терміна «розвиток» та визначено особливості розвитку сучасних підприємств: високий рівень конкуренції, інтеграція у світове співтовариство, формування інформаційної економіки, зростання вимог до якості функціонування підприємств, вибір поставальників і потенційних споживачів, наявність взаємозв'язку розвитку та якості. Автор робить такі висновки: розвиток – це динамічна категорія, результат певних змін як на самому підприємстві, так і в оточуючому середовищі; функціонування будь-якого суб'єкта економічної діяльності спрямоване на розвиток; розвиток здійснюється у прогресивному та регресивному напрямках; підґрунтям прогресивного розвитку підприємства є зростання якості його функціонування, якості вибору поставальників і потенційних покупців; прогресивний розвиток – це основа зростання конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: розвиток, підприємство, якість, функціонування, конкуренція.

Табл.: 1. **Бібл.:** 15.

Строкович Ганна Віталіївна – кандидат економічних наук, завідувач кафедри економіки підприємства, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» (вул. Лермонтовська, 27, Харків, 61000, Україна)

E-mail: anna_strokovych@meta.ua

УДК 658:005336.3

UDC 658:005336.3

Строкович А. В. Подход к трактовке развития предприятия с позиций качества
В условиях интеграции Украины в мировое экономическое пространство важным для отечественных предприятий является совершенствование их развития. Но это невозможно без качественного функционирования предприятия. Поэтому актуальным является решение вопроса совершенствования подходов к трактовке развития предприятия в современных экономических условиях. Целью статьи является проведение семантического анализа термина «развитие», определение особенностей развития современных предприятий и взаимосвязи развития и качества. В статье проведен аналитический обзор термина «развитие» и определены особенности развития современных предприятий: высокий уровень конкуренции, интеграция в мировое сообщество, формирование информационной экономики, рост требований к качеству функционирования предприятий, выбор поставщиков и потенциальных потребителей, наличие взаимосвязи развития и качества. Автор делает следующие выводы: развитие – это динамическая категория, результат определенных изменений как на самом предприятии, так и в окружающей среде; функционирование любого субъекта экономической деятельности нацелено на развитие; развитие осуществляется в прогрессивном и регрессивном направлениях; основой прогрессивного развития предприятия является рост качества его функционирования, качества выбора поставщиков и потенциальных покупателей; прогрессивное развитие – это основа роста конкурентоспособности предприятия.

Ключевые слова: развитие, предприятие, качество, функционирование, конкуренция.

Табл.: 1. **Библ.:** 15.

Строкович Анна Витальевна – кандидат экономических наук, заведующая кафедрой экономики предприятия, Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия» (ул. Лермонтовская, 27, Харьков, 61000, Украина)
E-mail: anna_strokovych@meta.ua

Strokovych G. V. Approach to Treatment of Enterprise Development from the Quality Positions

The most important for domestic companies under conditions of integration of Ukraine into the world economic environment is improvement of their development. But this is impossible without high quality functioning of an enterprise. That is why, it is topical to solve the issue of improvement of approaches to treatment of enterprise development under modern economic conditions. The goal of the article is to conduct a semantic analysis of the "development" term, to identify specific features of development of modern enterprises and interconnections of development and quality. The article conducts an analytical review of the "development" term and identifies specific features of development of modern enterprises: high level of competition, integration into the world community, formation of information economy, growth of requirements to the quality of enterprise functioning, selection of suppliers and potential consumers and availability of interaction of development and quality. The author makes the following conclusions: development is a dynamic category and the result of certain changes both at an enterprise and in external environment; functioning of any subject of economic activity is focused at development; development is carried out in progressive and regressive directions; the basis of the progressive development of an enterprise is growth of quality of its functioning, quality of selection of suppliers and potential consumers; progressive development is a basis of growth of competitiveness of an enterprise.

Key words: development, enterprise, quality, functioning, competition.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 15.

Strokovych Hanna V. – Candidate of Sciences (Economics), Head of the Department of Business Economics, Kharkiv University of Humanities (vul. Lermontovska, 27, Kharkiv, 61000, Ukraine)

E-mail: anna_strokovych@meta.ua

В умовах інтеграції України у світовий економічний простір та як наслідок зростання динамічності оточуючого середовища важливим для вітчизняних підприємств є вдосконалення їх розвитку. Але це неможливо без якісного функціонування підприємства, яке є підґрунтям подальшого прогресивного розвитку. Тому особливої актуальності набувають питання, пов'язані з удосконаленням підходів щодо трактування розвитку підприємства в сучасних економічних умовах.

Продовж останнього десятиліття проблема розвитку активно розглядається вітчизняними науковцями. Значний вклад в дослідження питань розвитку підприємств внесли Василенко В. О., Гапоненко О. Л., Забродський В. А., Кизим М. О., Кучин Б. Л., Мельник А. Г., Мочерний С. В., Панкрухин О. П., Пономаренко В. С., Путятін Ю. А., Пушкар О. І., Раєвнева О. В., Райко Д. В., Сурмін Ю. П., Тридід О. М., Юдін Е. Г. та багато інших.

Поряд з тим, аналіз наукових трудів свідчить про відсутність єдиного методологічного підходу щодо трактовки категорії «розвиток», і це питання й досі залишається дискусійним. Вітчизняні підприємства, що функціонують в складних економічних умовах, які характеризуються високим рівнем конкуренції та значною питомою вагою суб'єктів господарювання, що виробляють кінцеву продукцію, яка може конкурувати із закордонними аналогами, зумовлюють теоретичну і практичну доцільність уточнення категорії «розвиток».

Метою статті є проведення семантичного аналізу терміна «розвиток», визначення особливостей розвитку сучасних підприємств і взаємозв'язку розвитку та якості.

Сучасне підприємство – це відкрита система, яка виконує безліч функцій, характеризується певним рівнем складності та функціонує в ринкових умовах. Жодне підприємство, яке не є монополістом на відповідному ринку або ринках, не може дозволити собі не здійснювати зміни продовж певного часу. Кількість і частота змін залежать в першу чергу від рівня конкуренції на тому чи іншому ринку. Завдяки змінам, що здійснюються на підприємстві, відбувається його певний розвиток. На розвиток підприємства впливає безліч факторів. Безпосередній вплив на розвиток підприємства здійснює якість його функціонування, тому що визначає певні його властивості, які дозволяють йому на умовах досягнення консенсусу задовольняти існуючі та потенційні потреби, що виникають як у зовнішньому оточенні, так й у внутрішньому середовищі протягом усього життєвого циклу підприємства. У процесі функціонування підприємство проходить певні стадії життєвого циклу, перехід з однієї стадії на іншу обумовлюється певними змінами, тобто розвитком підприємства, таким чином змінюється його якість. Слід погодитися з думкою Г. Б. Клейнера, що життєвий цикл – це динамічний процес створення, трансформації та ліквідації підприємства [1]. Тому керівник повинен знати, на якому етапі розвитку знаходиться підприємство, і оцінювати, наскільки прийнятий стиль керівництва відповідає цьому етапу [2]. Саме тому в науковій літературі суттєво поширене поняття життєвого циклу підприємств як послідовність його визначених станів протягом часу. Крім того, життєвий цикл підприємства безпосередньо залежить від

життєвого циклу продукції, яка на ньому виготовляється, та від якості управлінських рішень.

Отже, основою розвитку підприємства є якість його функціонування: чим вище якість функціонування, тим краще можливості прогресивного розвитку. Усі господарські суб'єкти прагнуть до зростання якості функціонування, тобто до переходу підприємства з одного рівня до іншого, більш високого, який характеризується трансформацією на нову стадію життєвого циклу та супроводжується прогресивним розвитком. Одним з напрямків розвитку є економічний прогрес, який дозволяє підприємству підвищити якість функціонування. Поняття «прогрес» (лат. – *progressive*) означає рух вперед, поступальний розвиток підприємства, а категорія «регрес» відображає процеси деградації, зниження якості функціонування підприємства.

Термін «розвиток» досліджується у філософії, соціології, історії та як економічне явище, де може розглядатись як багатомірний процес, що включає реорганізацію й переорієнтацію всієї соціально-економічної системи [3 – 15]. Тому доцільним уявляється проведення семантичного аналізу терміна «розвиток», який представлено в *табл. 1*.

На основі проведеного семантичного аналізу можна зробити висновок, що більшість авторів досліджують розвиток не тільки як прогресивний, але є й як регресивний. Обидва напрямки розвитку можливі згідно з теорією життєвих циклів підприємства.

В умовах інформаційної економіки та як наслідок у динамічному середовищі жодне підприємство не може перебувати в стані стабільності. Під стабільністю підприємства в цьому випадку розуміється незмінність, приведення в постійний, стійкий стан всіх характеристик якості функціонування підприємства. Але це неможливо, як вже зазначалося, у зв'язку з постійними змінами, які відбуваються як у зовнішньому, так й у внутрішньому середовищі. Тому доцільним вважається використання адаптаційного підходу для забезпечення зростання якості функціонування підприємства та як результат його розвитку.

Найбільш важливе значення щодо якісного функціонування підприємства мають:

- ✦ *організаційна адаптивність*, яка сприяє поступовій трансформації організаційній структурі, а в деяких випадках й організаційно-правовій формі;
- ✦ *трудова адаптивність*, що передбачає цілеспрямований вплив на компетентність персоналу, режим роботи, чисельність й т. ін.;
- ✦ *інвестиційна адаптивність*, яка сприяє найбільш якісній реалізації інвестиційних проектів на підприємстві;
- ✦ *інноваційна адаптивність*, яка заснована на проведенні науково-дослідницької діяльності або придбанні патентів, поступовому впровадженні нових технологій, виготовленні нових товарів;
- ✦ *виробнича адаптивність*, яка заснована поступовому переоснащенні виробництва, його диверсифікації;

- ✦ *фінансова адаптивність*, що здійснюється з метою задоволення фінансових потреб підприємства;
- ✦ *природна адаптивність*, яка передбачає врахування особливостей природного ландшафту у місцях розташування підприємства, його здібності до самоочищення;
- ✦ *законодавча адаптивність*, врахування вимог законодавства стосовно господарської діяльності підприємства, зокрема податкові, митні вимоги, відповідність стандартам, необхідність ліцензування та патентування, вимоги щодо охорони оточуючого середовища, інші;
- ✦ *інформаційна адаптивність*, яка передбачає поступове впровадження нових інформаційних технологій щодо збору інформації, її перетворенню та обробки, аналізу, збереженню та захисту, передачі для використання, інше;
- ✦ *інфраструктурна адаптивність*, яка передбачає поступову трансформацію комплексу взаємопов'язаних обслуговуючих компонентів які забезпечують функціонування підприємства.

Таблиця 1

Семантичний аналіз терміну «розвиток»

Автор(-и)	Тлумачення	Характеристика
1	2	3
Е. Г. Юдін [3, с. 409]	Необоротна, спрямована, закономірна зміна матеріальних й ідеальних об'єктів	Загальне визначення з філософської точки зору
Е. Г. Юдін [3, с. 409]	Процес руху від нижчого до вищого, у результаті чого відбувається зміна якості предмета, явища, діяльності, перехід до нового, більш прогресивного	Здійснено акцент на те, що здійснюється: перехід до більш прогресивного, але у деяких випадках може спостерігатися перехід й до регресивного стану
С. І. Ожегов [4, с. 592]	Процес закономірних змін, переходу з одного стану в інший, більш досконалий, перехід з одного старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого	Робиться акцент на трансформації до більш досконалого стану, але не визначено, з чиєї позиції більш досконалого. Досконалість може й зменшуватися
В. А. Забродський, М. О. Кизим [5, с. 6]	Процес переходу економіко-виробничої системи в новий, більш якісний, стан за рахунок нагромадження кількісного потенціалу, змін і підвищення складності структури й складу, у результаті чого підвищується її здатність перешкоджати руйнівному впливу зовнішнього середовища й ефективності функціонування	У процесі розвитку не завжди відбувається перехід в більш якісний стан. Це є метою розвитку, але, на жаль, підприємства не завжди спроможні її досягти. Тому й розрізняється два види розвитку: прогресивний і регресивний
О. Л. Гапоненко, О. П. Панкрухин [6, с. 11]	Рух уперед, формування нових рис, становлення нових структурних характеристик об'єкта. Розвиток означає його еволюцію, поліпшення, удосконалення, прогрес, а також зростання і розширення. Стосовно до організації розвитку означає стійкі зміни напрямку діяльності виконуваних функцій, структури організації, рівня ефективності та якості діяльності організації	Акцентується увага на прогресивному розвитку, на поліпшенні діяльності підприємства, на зміні напрямків функціонування й т. ін. Поряд з тим у разі неадекватності сприйняття зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на підприємство, відсутності гнучкості розвиток може здійснюватися у регресивному напрямку
В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим [7, с. 62]	Процес кількісно-якісних змін у системі, ускладнення структури і складу, у результаті чого підвищується її опірність дестабілізуючому впливу зовнішнього середовища й ефективність функціонування	Найбільш повне визначення, але акцентується увага на підвищенні ефективності, яке не у всякому разі можливо для підприємства
Ю. П. Сурмін [8, с. 62]	Одна з фундаментальних основ існуючого: від Всесвіту, що розвивається, від хаосу до впорядкованих утворень, до будь-якої його частини, будь-якої системи тощо	Дуже широке визначення. Характеризує тільки прогресивний напрямок розвитку, а це тільки одна зі складових
С. В. Мочерний [9, с. 114]	Незворотні, спрямовані закономірні зміни матеріальних систем, зміст і зумовленість яких характеризується дією основних законів діалектики	Розглядаються тільки матеріальні зміни, але в епоху інформаційної економіки важливу роль відіграють нематеріальні системи
Б. Л. Кучин [10, с. 52]	Сукупна зміна у взаємозв'язку кількісних, якісних і структурних категорій у системі; структурні зміни – це зміни співвідношення складових частин, які не завжди супроводжуються збільшенням або зменшенням кількості та якості елементів системи	Одно з найбільш повних визначень. У даному визначенні акцент робиться тільки структурних змінах, але підприємство може змінюватись ще й за рахунок впровадження нових технологій, освоєння нових видів продукції й т. ін.

1	2	3
Ю. А. Путятін, О. І. Пушкар [11]	Розвиток підприємства розглядається як тип змін, що підвищують ступінь організованості системи	Безперечним є те що розвиток зв'язується зі змінами, але ці зміни не у всіх ситуаціях підвищують ступінь організованості системи, а в деяких випадках навпаки, знижують
О. В. Раєвнева [12, с. 108]	Унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі та часі, який характеризується перманентною зміною глобальних цілей його існування шляхом формування нової дисипативної структури і переводом його в новий аттрактор функціонування	Дисипативна структура характеризується відкритістю, нерівновагою та нелінійністю. Нерівновага передбачає наявність процесів обміну між елементами дисипативної системи. Тому недоцільним є висновок щодо створення нової дисипативної структури
В. О. Василенко [13, с. 101]	Це не разові перетворення з метою досягнення «найкращого» (а тому і споконвічного) стану системи, а процес, що не припиняється в часі, плин якого не завжди відбувається постійно і безупинно, найчастіше йде стрибкоподібно з подоланням різних по глибині й охопленню криз	«Найкраще» – це характеристика системи, яка може бути доцільною протягом незначного проміжку часу. Тому на кожному етапі трансформації здійснюється й перетворення критеріїв що характеризують успішність функціонування підприємства
Д. В. Райко [14, с. 113]	Цілеспрямований процес кількісно-якісних змін у внутрішньому середовищі підприємства, що супроводжує перетворення його зовнішнього середовища на основі вирішення існуючих суперечностей між інтересами суб'єктів господарювання, його партнерів і споживачів на основі їх інформаційної взаємодії	У даному визначенні акцент робиться на тому, що спочатку здійснюються перетворення у внутрішньому середовищі підприємства, які вже потім супроводжуються відповідними змінами у зовнішньому середовищі з метою вирішення проблем які виникають, але послідовність може бути й іншою
Л. Г. Мельник [15, с. 24]	Феномен розвитку характеризується певними протиріччями: з одного боку, це здатність системи щодо зберігання стійкості та протидія змінам (забезпечує незворотність та направленість); з іншого боку, це зв'язок зі здатністю до здійснення трансформацій	Зміни обумовлюють здійснення трансформацій. Фактично зміни безпосередньо в функціонуванні підприємств або в умовах його функціонування є катализатором здійснення трансформацій та головною умовою розвитку

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумок дослідженню проблематики розвитку, можна зробити такі висновки. Розвиток – це результат певних змін як на самому підприємстві, так і в оточуючому середовищі. Функціонування будь-якого суб'єкта економічної діяльності націлено на розвиток (за виключенням монополій у короткостроковому періоді). Розвиток підприємства може здійснюватися у двох напрямках: прогресивному та регресивному. Основою прогресивного розвитку підприємства є зростання якості його функціонування, якості вибору постачальників, потенційних покупців, і навпаки. Прогресивний розвиток – це основа зростання конкурентоздатності підприємства. Розвиток є динамічною категорією, що обумовлена впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, на які підприємство може певним чином впливати. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегии бизнеса: аналитический справочник / Под общей редакцией академика РАЕН, д. э. н. Г. Б. Клейнера. – Москва: КОНСЭКО, 1998. – 443 с.
2. Мильнер Б. З. Теория организации: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 480 с.
3. Юдин Э. Г. Системный подход и принцип деятельности: методол. пробл. совр. науки / Э. Г. Юдин. – М.: Наука, 1978. – 391 с.
4. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М.: Оникс, Мир и образование. – 2007. – 1200 с.
5. Забродский В. А., Кизим Н. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем. – Х.: Бизнес Информ, 2000. – 72 с.

6. Гапоненко А. Л. Стратегическое управление : учеб. / А. Л. Гапоненко, А. П. Панкрухин. – М.: Омега-Л, 2004. – 472 с.

7. Пономаренко В. С. Стратегия развития предприятия в условиях кризиса : монография / В. С. Пономаренко, О. М. Тридид, М. О. Кизим. – Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2003. – 328 с.

8. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ : учеб. пособие / Ю. П. Сурмин. – К.: МАУП, 2003. – 368 с.

9. Мочерний С. В. Экономическая теория : навч. посіб. / С. В. Мочерний. – 4-те вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 640 с.

10. Кучин Б. Л. Управление развитием экономических систем: технологический прогресс, устойчивость / Б. Л. Кучин, Е. В. Якушева. – М.: Экономика, 1990. – 157 с.

11. Путятин Ю. А. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятий / Ю. А. Путятин, А. И. Пушкар, А. Н. Тридид. – Х.: Основа, 1999. – 488 с.

12. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.

13. Василенко В. А. Организационно-циклическая и структурно-функциональная модели развития организации // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 56. – С. 100-107.

14. Райко Д. В. Визначення розвитку маркетингової діяльності промислового підприємства // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011, – № 3, Т. 1. – С. 109 – 117.

15. Мельник Л. Г. Фундаментальные основы развития / Л. Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2003. – 288 с.

REFERENCES

- Gaponenko, A. L., and Pankrukhin, A. P. *Strategicheskoe upravlenie* [Strategic management]. Moscow: Omega-L, 2004.
- Kuchin, B. L., and Yakusheva, E. V. *Upravlenie razvitiem ekonomicheskikh sistem: tekhnologicheskij progress, ustoychivost* [Manag-

ing the development of economic systems : technological progress, stability]. Moscow: Ekonomika, 1990.

Mochernyi, S. V. *Ekonomichna teoriia* [Economics]. Kyiv: Akademia, 2009.

Milner, B. Z. *Teoriia organizatsii* [The theory of organization]. Moscow: INFRA-M, 2000.

Melnik, L. G. *Fundamentalnye osnovy razvitiia* [The fundamentals of development]. Sumy: Universitetskaia kniga, 2003.

Ozhegov, S. I. *Slovar russkogo iazyka* [Dictionary of Russian language]. Moscow: Oniks; Mir i obrazovanie, 2007.

Ponomarenko, V. S., Trydid, O. M., and Kyzym, M. O. *Stratehiia rozvytku pidpriemstva v umovakh kryzy* [Development strategy in a crisis]. Kharkiv: INZHEK, 2003.

Putiatin, Yu. A., Pushkar, A. I., and Trided, A. N. *Finansovye mekhanizmy strategicheskogo upravleniia razvitiem predpriiaty* [Financial arrangements of strategic management of enterprises]. Kharkiv: Osnova, 1999.

Raievniva, O. V. *Upravlinnia rozvytkom pidpriemstva: metodolohiia, mekhanizmy, modeli* [Management of the Company: methodology and mechanisms, models]. Kharkiv: INZHEK, 2006.

Raiko, D. V. "Vyznachennia rozvytku marketynhovoii diialnosti promyslovoho pidpriemstva" [Definition of marketing activities of industrial enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, vol. 1, no. 3 (2011): 109-117.

Surmin, Yu. P. *Teoriia sistem i sistemnyy analiz* [Systems theory and systems analysis]. Kyiv: MAUP, 2003.

Strategii biznesa: analiticheskiy spravochnik [Business strategy : an analytical guide]. Moskva: KONSEKO, 1998.

Vasilenko, V. A. "Organizatsionno-tsiklicheskaia i strukturno-funktsionalnaia modeli razvitiia organizatsii" [Organizational and cyclical and structural- functional model of the organization]. *Kultura narodov Prichernomoria*, no. 56 (2004): 100-107.

Yudin, E. G. *Sistemnyy podkhod i printsip deiatelnosti: metodologicheskie problemy sovremennoy nauki* [The systems approach and the principle of activity: methodological problems of modern science]. Moscow: Nauka, 1978.

Zabrodskiy, V. A., and Kizim, N. A. *Razvitie krupnomasshtabnykh ekonomiko-proizvodstvennykh sistem* [The development of large-scale economic and production systems]. Kharkiv: Biznes Inform, 2000.

УДК 657.6

РОЗРОБКА ПІДХОДУ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРСЬКОГО ПРОЦЕСУ

МУЛТАНІВСЬКА Т. В., ВОІНОВА Т. С.

УДК 657.6

Мултанівська Т. В., Воїнова Т. С. Розробка підходу до вдосконалення організації аудиторського процесу

У статті обґрунтовано доцільність урахування при визначенні сутності аудиторського процесу його спрямованості на досягнення мети, визначеної МСА. Обґрунтовано, що досягнення цієї мети відбувається через низку проміжних цілей, які й визначають зміст кожної зі стадій аудиторського процесу. Такий підхід дозволяє більш точно структурувати аудиторський процес і переглядати його зміст і послідовність перебігу стадій відповідно до уточнень потреб користувачів, пов'язаних із необхідністю реагування на виклики господарської практики. Обґрунтовано актуальність доповнення стадій аудиторського процесу шляхом виокремлення стадії «Взаємодія між аудитором та управлінським персоналом» через важливість здійснюваних процедур як для досягнення взаєморозуміння між учасниками аудиторського процесу, так і реалізації цілей таких учасників. Уточнено визначення поняття «організація аудиторського процесу», що створює передумови для забезпечення більш раціонального підходу до вирішення низки теоретичних і практичних проблем забезпечення належної взаємодії в аудиторському процесі.

Ключові слова: аудиторський процес, стадія аудиторського процесу, організація аудиторського процесу.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 23.

Мултанівська Тетяна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, фахівець кафедри контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна). **E-mail:** auditor_tw@mail.ru

Воїнова Тетяна Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра контролю та аудиту, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна). **E-mail:** tatiavanovoinova1@rambler.ru

УДК 657.6

Мултановская Т. В., Воинова Т. С. Разработка подхода к совершенствованию организации аудиторского процесса

В статье обоснована целесообразность учета при определении сущности аудиторского процесса его направленности на достижение цели, определенной МСА. Обосновано, что достижение этой цели происходит через ряд промежуточных целей, которые и определяют содержание каждой из стадий аудиторского процесса. Такой подход позволяет более точно структурировать аудиторский процесс, пересматривать его содержание и последовательность протекания стадий в соответствии с уточнениями потребностей пользователей, связанных с необходимостью реагирования на вызовы хозяйственной практики. Обоснована актуальность дополнения стадий аудиторского процесса путем выделения стадии «Взаимодействие между аудитором и управленческим персоналом» ввиду важности осуществляемых процедур как для достижения взаимопонимания между участниками аудиторского процесса, так и реализации целей таких участников. Уточнено определение понятия «организация аудиторского процесса», которое создает предпосылки для обеспечения более рационального подхода к решению ряда теоретических и практических проблем обеспечения надлежащего взаимодействия в аудиторском процессе.

Ключевые слова: аудиторский процесс, стадия аудиторского процесса, организация аудиторского процесса.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 23.

Мултановская Татьяна Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, специалист кафедры контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: auditor_tw@mail.ru

Воинова Татьяна Сергеевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: tatiavanovoinova1@rambler.ru

UDC 657.6

Multanivska T. V., Voinova T. S. Development of an Approach to Improvement of Organisation of the Auditing Process

The article justifies expediency of accounting when determining the essence of the auditing process and its orientation at achievement of the goal identified by MSA. It shows that achievement of this goal passes a number of intermediary goals, which identify essence of each of the stages of the auditing process. Such an approach allows more accurate structuring of the auditing process, re-consideration of its essence and consequence of the progress of stages in accordance with specifications of needs of users connected with a necessity to respond to challenges of the economic practice. The article justifies urgency of supplementing stages of the auditing process through allocation of the "interaction between the auditor and managerial personnel" stage due to significance of conducted procedures both for achievement of mutual understanding between the participants of the auditing process and for realisation of goals of these participants. The article defines the "organisation of the auditing process" notion, which creates prerequisites for ensuring a more rational approach to solution of a number of theoretical and practical problems of ensuring proper interaction in the auditing process.

Key words: auditing process, stage of the auditing process, organisation of the auditing process.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 23.

Multanivska Tetyana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Specialist of the Department of Control and Audit, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: auditor_tw@mail.ru

Voinova Tetyana S. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Control and Audit, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: tatiavanovoinova1@rambler.ru